

Memòria de les activitats de la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics durant l'any 2013

L'Assemblea General ordinària anual fou convocada el dia 28 de maig de 2013 a la sala Nicolau d'Olwer de l'IEC. Abans d'aquest acte, a dos quarts de set de la tarda, tingué lloc una Assemblea General extraordinària convocada per tal de reformar diversos articles dels Estatuts i del Reglament intern, i poder-los adequar a les necessitats i objectius actuals de la SCEN. Concretament, l'Assemblea extraordinària aprovà la modificació dels següents articles, de la manera que segueix:

L'article 7 dels Estatuts deia que: “La Junta Directiva ha d'estar formada per president, vicepresident, secretari, tesorero i dos vocals”. El nou text proposat i aprovat establirà, a partir d'ara, que: “La Junta Directiva ha d'estar formada per un president, un vicepresident, un secretari, un tesorero i el nombre de vocals que la Junta estimi necessaris per a cobrir els objectius de la societat i fins a un màxim de deu”. D'acord amb l'article 15 d'aquests Estatuts, el 30 de maig la secretaria de la SCEN sol·licità que aquest canvi fos complementàriament ratificat pel Ple de l'Institut d'Estudis Catalans.

L'article 2 del Reglament intern fixava que: “L'Assemblea s'ha de convocar després del dia 1 de juny i abans de finalitzar el mes de juliol”. El nou text proposat i aprovat quedarà modificat així: “L'Assemblea s'ha de convocar després del dia 1 de març i abans de finalitzar el mes de juliol”.

L'article 5 del Reglament intern establia que: “Les candidatures a la renovació de càrrecs de la Junta Directiva s'han de presentar abans del dia 1 de maig”. El nou text proposat i aprovat, en lògica conseqüència de la modificació de l'article precedent, obliga que “Les candidatures a la renovació de càrrecs de la Junta Directiva s'han de presentar abans del dia 1 de febrer”.

L'Assemblea General ordinària aprovà l'increment del nombre de membres de la Junta de Govern de la SCEN per tal de poder abastar millor els diversos camps científics que li són propis, així com per a poder representar millor els diferents territoris de parla catalana. Des del 28 de maig, la Junta de Govern de la

SCEN queda formada per:

President:	Miquel Crusafont i Sabater
Tresorer:	Rafael Comas i Ezequiel
Secretari:	Xavier Sanahuja Anguera
Vocals:	1a Anna M. Balaguer i Prunés
	2n Jaume Benages i Oliver
	3r Xavier Jorba i Serra
	4t Jaume Boada Salom
	5è Joan Antoni Sendra Ibáñez
	6è Rossend Casanova i Mandri
	7è Manuel García Garrido

La SCEN va tancar l'any amb 190 membres inscrits, entre socis numeraris, col·laboradors i d'honor.

PUBLICACIONS

Edicions i presentacions

El 16 de gener, el Centre d'Agermanament Occitano-Català organitzà, amb la col·laboració del Museu d'Història de Catalunya, la presentació del llibre de M. Crusafont *Història de la moneda de l'Occitània catalana (s. XI-XIII)*, editat per la SCEN. Hi intervingueren el director del museu, Dr. Agustí Alcoverro, el vicepresident del CAOC, Dr. Josep Cardús, i l'autor del llibre.

El dia 5 d'abril, Miquel Crusafont presidí i glossà el perfil dels conferenciantes a petició de la Unió Excursionista de Sabadell i dels Amics de l'Art Romànic en la presentació de la nova edició del llibre *Gestes dels comtes de Barcelona i reis d'Aragó*. Hi participaren el prof. Jaume Sobrequès, presentador, el prof. Stefano Cingolani, editor del text, i el Sr. Robert Álvarez, autor de la traducció.

El dia 28 de maig foren presentats els volums 3 i 4 del recull d'articles de Leandre Villaronga *Obra numismàtica esparsa*, que duen els subtítols *Temes metodològics* i *Àmbits aragonès, vasco, celtíber i occità. Ikalkusken*, respectivament. La presentació anà a càrrec del Dr. Manuel Gozalbes, del Museu de Prehistòria de València, i feu un breu parlament Leandre Villaronga, que llegí el seu fill Gabriel. Ambdós textos apareixen publicats a l'apartat introductori.

El mes d'agost, l'Ajuntament de Roses va distribuir el seu anuari *Revista. Festa Major Roses 2013*, que contenia, entre altres col·laboracions, la que havia encarregat a Miquel Crusafont titulada "Roses en el cim de l'art monetari", p. 4-19, on glossà la història monetària de Roses en els temps grecs, visigots i carolingis.

L'anuari *Acta Numismàtica* 43 fou repartit a partir del 4 de desembre, coincidint amb la presentació a Catalunya del *Medieval European Coinage. Volume 6. The Iberian Peninsula*, de Balaguer, Crusafont i Grierson.

La SCEN també va col·laborar en l'edició externa d'un nou treball d'Isidre Aymerich, *El paper moneda a l'Alt Penedès durant la Guerra Civil (1936-1939)*, amb pròleg de Miquel Crusafont i que també fou repartit gratuïtament entre els socis a partir del 4 de desembre. Es tracta del segon treball de recopilació de signes monetaris locals que Aymerich conclou. El primer, de l'any 2008, fou dedicat a la comarca de la Segarra i també comptà amb la col·laboració de la SCEN a l'hora de difondre'l, per bé que, en aquesta ocasió, la intervenció es va poder acordar abans de l'edició física del treball. El dia 15 de novembre, el llibre fou presentat al Fòrum Verger Balaguer, de Vilafranca del Penedès, amb presència del president del Consell Comarcal i del regidor de Cultura de l'ajuntament, que sumaren els seus parlaments als de l'autor i de Miquel Crusafont.

Projectes

Al llarg de l'any 2013 es va continuar preparant l'edició del cinquè i darrer volum de l'obra esparsa de Leandre Villaronga, que hom preveu poder presentar a mitjan 2014.

Hi ha també en curs la monografia sobre la moneda romana d'Ilerda, d'Antoni Sendra i Giral Royo, l'estudi sobre els ploms eclesiàstics mallorquins, de Jaume Boada, i el volum medieval de la sèrie "Història Monetària Catalana", que ha de comprendre la moneda catalana des d'Alfons I a Ferran II i Occitània, amb tota la documentació justificativa que està preparant Miquel Crusafont.

D'altra banda, i encara que no serà una publicació de la SCEN, cal remarcar que a primers del 2014 és prevista l'aparició del llibre d'Íñigo Jarabo i Xavier Sanañu, *Catálogo de las monedas del reino de Castilla y León: El vellón de los Austrias (1566-1718)*, que incideix en un sector monetari important i mai estudiat.

Difusió

El mes de maig, la SCEN va enviar una circular als seus socis assabentant-los de l'edició d'un llibre en homenatge al professor Philip Grierson, que ens deixà l'any 2006 a l'edat de 96 anys. Es tracta d'una edició elaborada per la professora Lucia Travaini, de la Università degli Studi di Milano, per a recordar la figura del gran numismàtic irlandès (Travaini, Lucia (ed.), *Philip Grierson, Irish Bulls and Numismatics*, Roma, Edizioni Quasar, 2011, 120 p.). El llibre recull diversos aspectes de la vida de Grierson, incloent-hi una molt valuosa bibliografia

completa que abasta els anys 1934-2006. La SCEN va poder distribuir alguns exemplars als socis que ho van sol·licitar.

Al número 20 de la revista *Coup de Fuet*, editada per l'Institut Municipal del Paisatge Urbà i la Qualitat de Vida de l'Ajuntament de Barcelona (2012, distribuïda el 2013), Rossend Casanova hi publicà l'article "Medalles commemoratives modernistes. El triomf de l'art en el metall", en què hi tractà una panoràmica de la medalla internacional, especialment europea, al voltant de l'estil 1900.

Al número 69 de la revista *Espai de Llibertat*, que edita la Fundació Ferrer i Guàrdia (segon quadrimestre de 2013), Rossend Casanova hi publicà l'article "Ferrer i Guàrdia en la medalla", on hi recollí les cinc medalles europees conegudes i que s'editaren el 1909 arran de l'ajusticiament del pedagog català.

El 4 de desembre, amb la col·laboració de la Societat Catalana d'Estudis Històrics (SCEH), tingué lloc a la sala Pere i Joan Coromines de l'IEC la presentació a Catalunya de l'obra de Miquel Crusafont, Anna Maria Balaguer i Philip Grierson, *Medieval European Coinage. Volume 6. The Iberian Peninsula* (Fitzwilliam Museum, University of Cambridge, 2013). Durant l'acte intervingueren Joandomènec Ros (president de l'Institut d'Estudis Catalans), Santiago Sobrequés i Callicó (president de la SCEH), Elina Screen (editora general del *Medieval European Coinage* i professora de la Universitat d'Oxford), Jonathan Jarrett (curador del volum dedicat a la península ibèrica, professor a la Universitat de Birmingham), Miquel Crusafont i Anna Maria Balaguer (membres de la SCEN), i Chris Dove (director del British Council).

El *Medieval European Coinage* (MEC) és la gran obra de referència internacional per a la numismàtica europea medieval (c.450-c.1500). La sèrie, que comptarà amb uns 17 volums, és publicada per Cambridge University Press. El seu objectiu és posar a l'abast d'historiadors i arqueòlegs uns estudis i uns catàlegs exhaustius de les encunyacions medievals europees que substitueixin el ja excessivament vell *Traité de numismatique du moyen âge* d'Engel i Serrure (3 vols., 1891-1905). Cada volum del MEC ofereix un relat actualitzat de les emissions d'una àrea geogràfica determinada, escrit pels millors experts en la matèria. El text s'acompanya d'un catàleg il·lustrat de les monedes que pertanyen a la col·lecció del Museu Fitzwilliam de Cambridge, en gran part formada pel difunt professor Philip Grierson. El primer volum del MEC es va publicar el 1986 i el segon, el 1998. Aquest és el tercer volum de la col·lecció. Es tracta, doncs, del primer estudi en idioma anglès que recull, d'una manera general, les darreres investigacions sobre la moneda a la península ibèrica (Aragó i Catalunya, Castella i Lleó, Navarra, i Portugal), que poques vegades s'han estudiat conjuntament. Es tracta, per tant, d'una obra important. Però a aquesta importància cal afegir-hi la de la difusió de les activitats de les nostres societats i de les de l'Ins-

titut d'Estudis Catalans en unes institucions tan prestigioses com el Fitzwilliam Museum (Universitat de Cambridge) o la Universitat d'Oxford.

Al suplement *Culturals* del diari barceloní *La Vanguardia*, el dia 11 de desembre de 2013 i en l'apartat "Documental" (p. 16 i 17), Rossend Casanova hi publicà l'article "Al palmell de la mà", dedicat a les exposicions que han tingut lloc a França, impulsades pel Museu d'Orsay amb el títol "Au creux de la main". L'article reproduïx diverses de les medalles i plaquetes exposades.

CONFERÈNCIES, GRAUS, DIFUSIÓ I CONSULTES

Conferències

A l'Aula d'Extensió Universitària de Sabadell, Miquel Crusafont continuà el seu cicle de sis conferències sobre la Història de Catalunya: el gener sobre la "Catalunya Comtal"; l'abril sobre "L'Expansió Occitana", i el novembre sobre "Comerç i Expansió Mediterrània". Atesa la participació d'unes mil persones a cada lliçó, s'ha de fer tres vegades en setmanes successives. El cicle es clourà el 2014.

El 14 de març, i dins el cicle titulat *Parlem de Catalunya*, organitzat per l'Ajuntament de Matadepera, M. Crusafont hi pronuncià la conferència "La moneda de la Catalunya sobirana, passat i present". Feu la presentació el regidor de Cultura. El dia abans se'n feu ressò la ràdio local amb una entrevista, i la conferència completa fou difosa a la web de l'ajuntament.

El 14 i 15 de maig, el Gabinet Numismàtic de Catalunya organitzà el *XXIII Seminari d'Història monetària de la Corona d'Aragó, que duia per títol La moneda a la documentació catalana*. Xavier Sanahuja Anguera hi presentà la conferència "La moneda, un document metàl·lic".

Dins dels cicles sobre història de Catalunya, organitzats per l'Associació Sabadell Memorial, Miquel Crusafont hi participà amb la taula rodona sobre les relacions entre Catalunya i Castella el 30 de maig i amb la conferència "Fonaments històrics de la independència de Catalunya" el dia 17 d'octubre.

En el marc del Congrés Internacional del Modernisme, que es va celebrar entre el 25 i el 29 de juny a Barcelona i que tenia com a eix temàtic *Les ciutats Art Nouveau, entre el cosmopolitisme i la tradició local*, Rossend Casanova va presentar a la Pedrera el dia 28, com a membre de la SCEN, la ponència "Medalles commemoratives modernistes: imatge i disseny de ciutat". La seva intervenció mostrà com la medallística ha representat la ciutat de les maneres més diverses i en proposà una classificació.

El 5 d'octubre, Xavier Sanahuja Anguera presentà a Millau (Avaron, França), dins de les *Journées d'Etude sur la vicomté de Millau au temps de sa domina-*

tion catalane-aragonaise. Rivalités et Dissidences, la conferència “Émissions monétaires en Rouergue (XIIe et XIIIe siècles)”.

El dia 7 de novembre, l'Ajuntament de Roses organitzà una conferència de Miquel Crusafont sobre “Els grecs a Roses i una llarga història monetària”. Hi participaren l'alcalde de Roses i el regidor de Cultura, qui feu la presentació del conferenciant.

Entre el 27 i el 28 de novembre tingué lloc al Gabinet Numismàtic de Catalunya el *XVII Curs d'Història monetària hispànica*, l'objectiu de recerca del qual era *Revolució industrial i producció monetària: La seca de Barcelona i el seu context*. Xavier Sanahuja hi presentà la conferència “Les emissions monetàries de la Seca de Barcelona al segle XIX”.

Graus universitaris

El 28 de juny, Xavier Sanahuja Anguera aconseguí el títol de Doctor en Geografia i Història (Història medieval) per la Universitat de Lleida, amb la qualificació d'apte *cum laude*, per haver presentat i defensat la tesi titulada *Fabricació i circulació de moneda local a la Catalunya dels segles XIII-XVI* i dirigida pel professor Pere Benito i Monclús (Universitat de Lleida). El tribunal de l'acte el formaren els professors Flocel Sabater i Curull (Universitat de Lleida), Lucia Travaini (*Università degli Studi di Milano*) i Marc Bompaire (*École Pratique des Hautes Études*, París).

Difusió

En el Fòrum Solomedievales hi va aportar una col·laboració Miquel Crusafont titulada “Els atractius de la moneda medieval”.

Seguint en el seu cicle sobre la història de la moneda vallesana publicada a la revista *Vallesos*, Miquel Crusafont hi publicà l'article “Monedes vallesanes dels segles XVI-XVII” en el número 4, p. 124-125, i “Monedes de la República Catalana 1640-1652”, en el número 6, p. 131-133.

Comencen a aparèixer les recensions del llibre de Villaronga-Benages a les revistes internacionals. En concret ja ha aparegut a la *Revue Numismatique*.

Consultes

El 28 de gener, Remy Laffont de Pau (Biarn) va consultar sobre bibliografia numismàtica portuguesa i sobre notícies de moneda de Portugal al Biarn. Li contestà M. Crusafont, qui li situà aquestes mencions al *Catálogo Documental de la Real Colegiata de Roncesvalles* (Pamplona, 1979).

El Sr. Fernando García, de Dos de Arte Ediciones, SL, s'interessà per informar-se sobre la medalla commemorativa de la col·locació de la primera pedra de la Sagrada Família.

Es facilità a M. Eugènia Ripoll la consulta de dues publicacions de Francesc Paradaltes que li eren necessàries per a la seva tesi doctoral sobre la seca de Barcelona.

Manuel Martínez Fauste deixà en consulta el seu llibre sobre les medalles ignacianes per a un estudi de Miquel Crusafont.

A finals de gener, José Antonio Aranzana trameté a M. Crusafont un text sobre ploms de Cervera. Li fou respost amb un comentari analític.

Emili Trilla, de Palma, consultà sobre un doblor de billó mallorquí que resultà ésser probablement de Pere de Portugal i que fou publicat a l'*Acta Numismàtica* 43.

El 29 de gener, Vicens Relats, director de la revista *Vallesos*, ens feu arribar un text sobre unes troballes a Cardedeu per publicar a la seva revista. Se li aconsellà que les passés a *Acta Numismàtica* pel caràcter especialitzat del text.

El 8 de febrer, Imma Socies, professora de la Universitat de Barcelona, dept. d'Història de l'Art, demanà a M. Crusafont autorització per a integrar a la web del seu departament l'entrevista que li havien fet uns alumnes seus. Se li contestà afirmativament.

El 26 de març, l'Associació Pessebre Vivent d'Òrrius demanà a M. Crusafont dibuixos d'un dels diners de la troballa de peces de Berenguer Ramon I de cara a difusió, i els hi fou tramès.

El dia 1 d'abril, el batlle de Roses, Carles Pàramo, demanà a M. Crusafont assessorament de cara a la possible inclusió de Roses en un projecte de xarxa europea de seques antigues que es promou des de Pisa. Li fou oferta la col·laboració que pogués precisar.

El dia 4 d'abril, Teresa Sisó, d'Àureo, consultà sobre un florí amb nom del rei en la forma singular F.DI.

El dia 26 d'abril, el Sr. Albert Verdaguer consultà sobre una medalla amb la menció "Verdaguer y Cia", possiblement d'una empresa familiar.

El dia 18 de maig, M. Crusafont gestionà la possible consulta d'una peça valenciana d'un col·leccionista per a un estudi en curs de Toni Sendra.

El 27 de maig, J. C. Richard demanà la identificació d'una moneda procedent d'una troballa i que resultà ésser un diner de Puigcerdà del 1529, segons li fou comunicat.

Martí Paola, de Castelló d'Empúries, consultà unes mencions documentals i unes dades comptables referents a un estudi sobre el temps de Felip II, qüestions que li foren respostes per X. Sanahuja.

El 4 de juny, J. Vall-Llosera consultà sobre un segell de procedència siciliana i se li'n trameté la lectura i el possible caràcter de la peça.

El mes de juny i en altres dates posteriors, Robert Massalies feu diferents consultes sobre cites documentals, la major part referents a monedes musulmanes en circulació a Catalunya, que se li varen respondre i aclarir.

El 17 de juny, Salvador Soley, de la Fundació Caixa Sabadell, demanà col·laboració per a la possible exposició d'unes monedes de Montserrat. S'acordà que calia anar-les a veure, cosa que concertaran amb M. Crusafont.

El mes de juliol hi hagué un intercanvi d'informacions entre M. Gozalbes i M. Crusafont sobre l'estudi del tresor de croats del carrer de la Llibertat, de València, del qual se n'havia publicat un avançament força deficient.

Ricard Font, de Terrassa, consultà sobre unes monedes de coure d'Isabel II trobades a la Cerdanya. X. Sanahuja informà que es tractava de falsificacions.

El mes d'octubre, Salvador Plantalech ens comunicà la descoberta d'un text sobre pallofes de Les Preses completament desconegudes, de les quals es dona notícia en aquest volum d'*Acta Numismàtica*.

El 10 d'octubre, Montserrat Berdun, que prepara la tesi doctoral sobre la moneda romana exhumada a Barcelona, s'adreçà a la SCEN en demanda d'informació bibliogràfica, que li fou indicada.

A finals d'octubre, el comissari Capell de la Comissaria General de Relacions Institucionals dels Mossos d'Esquadra i del Servei Històric del Cos es posà en contacte amb M. Crusafont per fer-li una consulta. Hi hagué una entrevista a mitjan novembre amb el comissari esmentat, amb Eduard Sallent i amb Fèlix González sobre projectes per a les medalles del cos. Més endavant, feren una altra consulta sobre la possible bandera i, al marge dels suggeriments, se'ls adreçà a l'expert Armand de Fluvià.

El dia 11 de novembre, el Sr. Rafel Gener, alumne d'Història de l'Art de la professora Imma Socies, es posà en contacte amb Miquel Crusafont per a un treball que té en curs sobre temes de numismàtica.

Xavier Sanahuja, *secretari*